

HOOFDSTUK TWAALF

Gandiva

De gloeiende brahmaan

De Pandava's hadden zich op bevel van Dhritarashtra en Bhishma in Indraprastha gevestigd, en ze brachten andere koningen onder hun gezag. Onder de hoede van Yudhishthira, de rechtvaardige, leefden alle onderdanen van het rijk gelukkig. De koning gaf dharma, voorspoed en verlangen elk hun deel, in wijze verhouding. Het was alsof die drie doelen van het leven op aarde mensen waren geworden, en tussen hen straalde de koning als de vierde. Hij wijdde zich aan de studie van de Veda, bracht de grote offers en beschermde alle goede mensen. Onder hem had het koningsgeluk een vaste grond en had het denken een hoogste doel, en de dharma vond in hem overal steun. Geleerde brahmanen met Dhaumya voorop, ieder zo wijs als Brihaspati, stonden hem bij. De mensen hielden van hem, en de koning deed altijd wat hun goeddeed. Hij zei nooit iets wat ongepast was of onwaar, onverdraaglijk of onaangenaam, en het welzijn van allen was hem even dierbaar als dat van hemzelf. Ook zijn broers brachten met hun kracht andere koningen onder hun gezag, en geen vijand verstoorde hun vrede.

In die eerste tijd na Arjuna's terugkeer, toen Krishna nog in Indraprastha verbleef, zei Arjuna op een dag tegen hem: 'De zomer is begonnen, Krishna.

Laten we met onze vrienden naar de oevers van de Yamuna gaan. Tegen de avond komen we terug.'

'Dat wil ik ook, zoon van Kunti,' zei Krishna. 'Laten we met onze vrienden in het water spelen.'

Met toestemming van Yudhishthira gingen ze samen op weg, omringd door hun vrienden. Ze kwamen bij een mooie plek aan de oever van de Yamuna, een plek om te feesten, waar hoge bomen stonden en hoge huizen, en waar voor Krishna en Arjuna allerlei kostbare, heerlijke gerechten en dranken waren klaargezet, bloemenkransen, geurige oliën en alles wat een mens kan genieten. Het gezelschap ging meteen de binnenvertrekken in, die met edelstenen van zuivere glans versierd waren, en iedereen deed waar hij zin in had. De vrouwen van het gezelschap hadden volle heupen, een diepe boezem en mooie ogen, en ze liepen wankel van de wijn. Op bevel van Krishna en Arjuna speelden ze, sommigen in het bos, sommigen in het water en sommigen in de huizen. Draupadi en Subhadra, vrolijk van de wijn, gaven de vrouwen die daar speelden hun kostbare gewaden en sieraden weg. Sommige vrouwen dansten van vreugde, andere zongen, andere lachten en maakten grappen, en weer andere dronken de beste wijnen. Sommigen versperden elkaar de weg, sommigen vochten met elkaar, en anderen zonderden zich af om samen te praten. Uit de huizen en het bos klonk de lieflijke muziek van fluiten, luiten en trommels, en de hele plek werd een beeld van overvloed.

Intussen liepen Arjuna en Krishna naar een aangename plek in het bos, niet ver van de anderen. Daar gingen ze zitten op twee kostbare zetels en praatten over vroegere heldendaden en over vele andere dingen. Terwijl ze daar gelukkig zaten, kwam er een brahmaan naar hen toe. Hij was lang als een salaboom, zijn huid had de kleur van gesmolten goud, zijn baard was helgeel met een groene zweem, en zijn lichaam was even lang als breed in volmaakte verhouding. Hij had haar dat in strengen samengekoekt was, zoals een asceet het draagt, en hij was in lompen gekleed. Zijn ogen waren roodbruin, en hij leek te laaien van gloed. Toen Arjuna en Krishna die stralende brahmaan naar zich toe zagen komen, stonden ze haastig van hun zetels op en wachtten staande af wat hij zou zeggen.

'Jullie die nu zo dicht bij het Khandava-woud zijn,' zei de brahmaan, en hij bedoelde het woud waarnaar de streek Khandavaprastha heette, tegen Arjuna en Krishna, 'zijn de twee grootste helden op aarde. Ik ben een gulzige

brahmaan die altijd veel eet. Ik vraag jullie, Krishna en Arjuna: stil mijn honger en geef me genoeg te eten.'

'Zeg ons welk voedsel u tevreden zal stellen,' zeiden Krishna en Arjuna, 'dan zullen we ons best doen het u te geven.'

'Ik wil geen gewoon voedsel,' zei de brahmaan. 'Ik ben Agni. Geef me het voedsel dat bij mij past. Dit Khandava-woud wordt altijd door Indra beschermd, en daarom slaag ik er nooit in het te verteren. In dat woud woont met zijn volgelingen en zijn familie een naga die Takshaka heet, de koning van de slangen, en hij is een vriend van Indra. Voor hem beschermt Indra, die de bliksem draagt, dit woud, en zo worden om Takshaka ook vele andere schepselen beschermd. Zodra Indra me ziet opvlammen, giet hij het water uit de wolken over me uit. Hoe graag ik het ook wil, ik kan het woud niet verbranden. Nu ben ik bij jullie gekomen, jullie die allebei bedreven zijn in de wapens. Als jullie me helpen, zal ik dit woud verteren, want dat is het voedsel dat ik wil. Jullie kennen de beste wapens. Ik vraag jullie: houd de regen tegen, en laat geen enkel schepsel ontsnappen wanneer ik begin.'

'Waarom wilde Agni het Khandava-woud verteren?' vroeg Janamejaya. 'Het was vol levende wezens en de koning van de goden beschermde het. Als Agni het in zijn woede verbrandde, moet daar een ernstige reden voor zijn geweest. Ik wil het van u horen, brahmaan, in alle bijzonderheden. Vertel me hoe het Khandava-woud in vroeger tijd verbrand werd.'

'Ik zal u het verhaal van de brand van Khandava vertellen,' zei Vaishampayana, 'zoals de rishi's het in de purana doen.'

En Vaishampayana vertelde.

In de purana wordt verteld dat er een beroemde koning was die Shvetaki heette, sterk en dapper en even groot als Indra zelf. Niemand op aarde was hem gelijk in offers, in vrijgevigheid en in verstand. Hij bracht de vijf grote offers die een huisvader elke dag verschuldigd is, en vele andere, en bij al die offers kregen de brahmanen een rijk offerloon. Zijn hart was altijd gericht op offers, riten en giften van allerlei soort. Jarenlang bracht hij met zijn offerpriesters offer na offer, tot hun ogen van de voortdurende rook ontstoken waren en ze zelf verzwakt raakten; ze verlieten de koning en wilden nooit meer bij zijn offers helpen. De koning vroeg hen keer op keer terug te komen, maar door hun pijnlijke ogen kwamen ze niet. Toen nodigde hij op aanwijzing van zijn

eigen priesters andere priesters uit, en met hen maakte hij het offer af dat hij begonnen was.

Na enige tijd wilde koning Shvetaki een offer brengen dat honderd jaar zou duren. Maar hij vond geen priester die hem daarbij wilde helpen. Met zijn vrienden en verwanten ging hij zijn priesters onvermoeibaar om hulp vragen, met buigingen, met verzoenende woorden en met geschenken, maar ze weigerden allemaal. Toen werd de koninklijke wijze boos en zei tegen de brahmanen in hun hermitages: 'Brahmanen, als ik mijn stand verloren had of tekortschoot in eerbied en dienst tegenover u, dan zou ik verdienen dat u en alle andere brahmanen me zonder aarzelen verlieten. Maar ik heb mijn stand niet verloren en ik schiet niet tekort in eerbied voor u. Verhinder mijn offer dan ook niet zonder goede reden, en verlaat me niet zo. Ik zoek mijn toevlucht bij u. Wees me goedgezind. Maar als u me alleen uit vijandschap of om een verkeerde reden verlaat, dan ga ik naar andere priesters, win hen met vriendelijke woorden en giften voor me, en vertel hun wat ik wil doen, zodat zij het uitvoeren.' Daarna zweeg hij.

De priesters wisten wel dat ze het offer van de koning niet konden uitvoeren. Ze deden alsof ze boos waren. 'Uw offers houden nooit op, koning,' zeiden ze. 'Omdat we u altijd helpen, zijn we allemaal uitgeput. Nu we zo vermoeid zijn van al die arbeid, moet u ons laten gaan. Uit gebrek aan oordeel kunt u niet wachten. Ga naar Rudra! Die zal u bij uw offer helpen.'

Het verwijt raakte koning Shvetaki. Hij ging naar de berg Kailasa en wijdde zich daar aan de ascese. Met aandacht die nooit verslapte en met de strengste geloften vereerde hij Shiva, die ook Rudra heet. Soms at hij lange tijd helemaal niets, soms alleen vruchten en wortels, en dan pas na twaalf of zestien uur. Zes maanden lang stond hij met geheven armen en starre ogen, verzonken in aandacht, als de stam van een boom of een paal die in de grond geworteld is. Ten slotte verscheen Shiva, die de koning goedgezind was om zijn zware ascese. 'Ik ben tevreden over je ascese,' zei hij. 'Vraag de gunst die je wilt, koning.'

De koninklijke wijze boog voor de god. 'U die door de drie werelden wordt vereerd,' zei hij, 'als u tevreden over me bent, help me dan zelf bij mijn offer, god van de goden.'

'Wij helpen zelf niet bij offers,' zei de god. 'Maar omdat je die zware ascese hebt verricht om een gunst te krijgen, zal ik je bij je offer helpen, op één voorwaarde. Als je twaalf jaar lang zonder onderbreking geklaarde boter in het

vuur giet en al die tijd in onthouding leeft, als brahmacharin, met je aandacht op het offer gericht, dan krijg je van mij wat je vraagt.'

Koning Shvetaki deed alles wat Shiva, die de drietand draagt, hem had opgedragen. Na twaalf jaar kwam hij opnieuw bij de god, en Shiva zei meteen: 'Je hebt me tevreden gesteld met wat je gedaan hebt. Maar helpen bij het offer is de taak van de brahmanen. Daarom zal ik vandaag niet zelf bij je offer helpen. Er is op aarde een grote brahmaan die een deel van mijzelf is. Hij heet Durvasa. Hij heeft grote kracht, en hij zal je bij je offer helpen. Laat alles in gereedheid brengen.'

De koning keerde terug naar zijn hoofdstad en begon alles te verzamelen wat nodig was. Toen alles gereed was, verscheen hij opnieuw voor Shiva. 'Door uw gunst is alles verzameld wat nodig is, en al mijn voorbereidingen zijn klaar. Laat mij morgen voor het offer worden gewijd.'

Shiva riep de rishi Durvasa bij zich. 'Dit is koning Shvetaki, Durvasa. Help deze koning op mijn bevel bij zijn offer.'

'Goed,' zei Durvasa. Het offer waarvoor koning Shvetaki alles had voorbereid, werd gebracht volgens de voorschriften en op de juiste tijd, en de brahmanen kregen rijke giften. Toen het offer voorbij was, gingen alle andere priesters die geholpen hadden, met toestemming van Durvasa weg, en ook de sadasya's, de toezieners van het offer. De koning ging zijn paleis binnen, geëerd door brahmanen die de Veda kenden, met lofliederen bezongen en door de burgers toegejuicht. Shvetaki had op aarde grote roem verworven, en toen zijn tijd gekomen was, werd hij opgenomen in de hemel van de goden, samen met de offerpriesters en de sadasya's die hem in zijn leven hadden bijgestaan.

Bij dat offer van Shvetaki had Agni twaalf jaar lang geklaarde boter gedronken; twaalf jaar lang was die in een onafgebroken stroom in zijn mond gegoten. Nu hij zoveel boter had gedronken, was hij verzadigd, en hij wilde bij geen enkel ander offer nog boter drinken uit iemands hand. Hij werd bleek en kon niet meer stralen zoals vroeger. Door de overdaad had hij geen eetlust meer, zijn kracht nam af en hij werd ziek. Toen hij merkte dat zijn kracht langzaam minder werd, ging hij naar de heilige woning van Brahma, die door allen wordt vereerd, en hij naderde de grote god op zijn zetel.

'Shvetaki heeft me met zijn offer boven mate verzadigd,' zei Agni. 'Nog altijd lijd ik aan die overdaad en ik kom er niet van af. Mijn glans en mijn kracht nemen af. Door uw gunst wil ik mijn eigen, blijvende aard terugkrijgen.'

'Je hebt twaalf jaar lang een onafgebroken stroom offerboter gegeten die in je mond werd gegoten,' zei Brahma, de schepper van alle dingen. 'Daarom ben je ziek geworden. Maar treur er niet om, Agni. Je krijgt je eigen aard snel terug. Ik zal je van die overdaad afhelpen, en de tijd daarvoor is gekomen. Het gevreesde Khandava-woud, waar vroeger de vijanden van de goden woonden en dat je lang geleden op verzoek van de goden tot as hebt verbrand, is nu de woonplaats van vele schepselen geworden. Als je het vet van die schepselen gegeten hebt, krijg je je eigen aard terug. Ga erheen en verteer dat woud met alles wat erin leeft. Dan zul je van je ziekte genezen.'

Agni volgde de woorden van de Grootvader en bereikte met grote snelheid en vol kracht het Khandava-woud. Daar vlamde hij plotseling in woede op, geholpen door Vayu, de god van de wind. Toen de schepselen die in het woud woonden Khandava zagen branden, deden ze alles om het vuur te doven. Olifanten bij honderdduizenden haastten zich aan, zogen water in hun slurf en bliezen het over het vuur. Duizenden slangen met vele koppen spoten water uit al die koppen over het vuur. Ook de andere schepselen van het woud deden met allerlei middelen hun best, en al gauw was het vuur gedoofd. Zeven keer vlamde Agni in Khandava op, en zeven keer doofden de bewoners van het woud het vuur.

Gandiva

Agni was nog altijd niet van zijn ziekte genezen. Boos en teleurgesteld ging hij terug naar de Grootvader en vertelde Brahma alles wat er gebeurd was. De god dacht even na.

'Ik zie een manier waarop je het Khandava-woud vandaag kunt verteren, voor de ogen van Indra,' zei hij. 'Nara en Narayana, die goden van oudsher, zijn in de wereld van de mensen geboren om het werk van de goden te volbrengen. Op aarde heten ze Arjuna en Krishna. Ze zijn in het Khandava-woud. Vraag hun je te helpen dat woud te verteren. Dan zul je het verteren, ook al beschermen de goden het. Zij zullen verhinderen dat de bewoners van Khandava ontsnappen, en ook Indra dwarsbomen als hij iemand wil helpen ontsnappen. Daaraan twijfel ik niet.'

Daarom was Agni in allerijl naar Krishna en Arjuna gekomen: hij wilde het Khandava-woud verteren, tegen de wil van Indra. Arjuna antwoordde hem.

‘Ik heb ontelbare wapens van de goden, waarmee ik zelfs tegen velen kan vechten die de bliksem dragen. Maar ik heb geen boog die past bij de kracht van mijn armen en die bestand is tegen het geweld dat ik in de strijd kan ontplooien. Omdat mijn hand zo snel is, heb ik ook pijlen nodig die nooit opraken. En mijn wagen kan de last van de pijlen die ik bij me zou willen hebben, nauwelijks dragen. Ik wil hemelse paarden, zuiver wit en zo snel als de wind, en een stralende wagen waarvan de wielen ratelen als de donder in de wolken. En Krishna heeft geen wapen dat bij zijn kracht past en waarmee hij naga’s en pishacha’s, spookwezens die zich met bloed voeden, kan doden. Geef ons de middelen waarmee we kunnen slagen en Indra kunnen dwarsbomen wanneer hij zijn regen over dat uitgestrekte woud giet. Wij zijn bereid alles te doen wat met moed en kracht te doen is. Maar geef ons de middelen die ervoor nodig zijn.’

Agni wilde Varuna spreken, en hij dacht aan hem: aan de zoon van Aditi, die in het water woont en erover heerst, een van de hoeders van de windstreken. Varuna wist dat Agni aan hem dacht, en hij verscheen meteen voor hem. Agni verwelkomde hem eerbiedig.

‘Geef me meteen de boog en de koker, en ook de wagen met de aap op het vaandel, die u van Soma, de god van de maan, hebt gekregen,’ zei Agni. ‘Arjuna zal met Gandiva een grote taak volbrengen, en Krishna met de discus. Geef ze me vandaag.’

‘Goed, ik geef ze,’ zei Varuna.

Toen gaf hij die wonderlijke, kostbare boog, die zo’n grote kracht had. Het was een boog die roem en heldendaden vermeerderde. Het was een boog die door geen enkel wapen beschadigd kon worden. Hij stond boven alle wapens, en hij verbrijzelde ze allemaal. Het was een boog die vijandelijke legers neersloeg, en in zijn eentje honderdduizend bogen waard. Het was een boog die koninkrijken deed groeien, in prachtige kleuren, rijk versierd, mooi om te zien, zonder een spoor van zwakte of schade. En hij werd altijd vereerd door de goden en de gandharva’s.

Varuna gaf ook twee kokers die nooit leeg raakten, en een wagen die met wapens van de goden was uitgerust en op zijn vaandel een grote aap droeg. Ervoor waren paarden gespannen, zilverwit, geboren in het land van de gandharva’s, met gouden tuig en zo snel als de wind of de gedachte. De wagen was voorzien van alle oorlogstuig, en goden noch asura’s konden hem overwinnen. Het geluid van zijn wielen was ontzaglijk, en ieder schepsel dat

hem zag, werd er blij van. Vishvakarma, de bouwmeester van de wereld, een van de stamvaders van alle geslachten, had hem gemaakt na een strenge ascese. Zijn glans was zo groot dat niemand hem kon aankijken. Het was dezelfde wagen van waaruit Soma de danava's had verslagen, de asura's uit het geslacht van Danu. Hij had een prachtige gouden vaandelstok, en op die vaandelstok zat een woeste hemelse aap. Hoog daarboven leek de aap alles te willen verbranden waarop zijn blik viel. Op de andere vaandels stonden allerlei grote wezens, die zo brulden en huilden dat de vijandelijke soldaten ervan flauwvielen.

Arjuna trok zijn harnas aan, nam zijn zwaard en deed leren beschermers om zijn vingers. Eerbiedig liep hij om de wagen met zijn vele vaandels heen, boog voor de goden en steeg erin. Hij nam de hemelse boog die Brahma lang geleden had gemaakt en die Gandiva heet. Hij maakte een buiging voor Agni en spande de boog met kracht. Wie het geluid hoorde dat hij maakte toen hij die boog spande, beefde van angst. Nu hij die wagen, die boog en de twee onuitputtelijke kokers had, was Arjuna blij, en hij voelde zich in staat om te helpen.

Daarna gaf Agni Krishna een discus met een naaf van diamant. Het was een vurig wapen, en het werd Krishna's lievelingswapen. Nu hij de discus had, was ook Krishna tegen de taak opgewassen.

'Hiermee, Krishna, zul je in de strijd zelfs vijanden overwinnen die geen mensen zijn,' zei Agni. 'Met dit wapen zul je sterker zijn dan mensen en goden, dan rakshasa's en pishacha's, dan daitya's en naga's. Hiermee zul je iedereen kunnen treffen. En als je het naar je vijanden werpt, zal het hen onweerstaanbaar doden en daarna in je handen terugkeren.'

Daarna gaf Varuna Krishna een knots die Kaumodaki heet. Daarmee kon hij elke daitya doden, elke asura uit het geslacht van Diti, en als hij haar wierp, bracht ze een donderend gebrul voort.

'Nu we wapens hebben en weten hoe we ze moeten gebruiken, en wagens met vaandels en vaandelstokken,' zeiden Arjuna en Krishna tegen Agni, 'kunnen we zelfs tegen alle goden en asura's tegelijk vechten, laat staan tegen Indra, die de bliksem draagt en voor de naga wil vechten, voor zijn vriend Takshaka.'

'Zolang Krishna in al zijn kracht met deze discus in de hand over het slagveld gaat,' zei Arjuna, 'is er in de drie werelden niets wat hij niet kan verteren door dit wapen te werpen. En ik heb de boog Gandiva en deze twee onuitputtelijke kokers gekregen, en ik ben bereid de drie werelden in de strijd

te overwinnen. Vlam daarom op zoals u wilt, en omsluit dit grote woud aan alle kanten. We kunnen u helpen.'

Toen nam de god zijn krachtigste gedaante aan en maakte zich gereed. Hij omsloot het Khandava-woud aan alle kanten met zijn zeven vlammen en begon het te verteren, in de gedaante die alles verslindt, zoals aan het einde van een tijdperk. Brullend greep hij het woud van alle kanten aan, en elk schepsel dat erin leefde, beefde. En het brandende woud straalde als de Meru, de koning van de bergen, wanneer de zonnestralen erop vallen.

. . .

HOOFDSTUK TWAALF van *De leerjaren*, boek 2 van *De Mahabharata opnieuw verteld* door Jan de Vries. Dit hoofdstuk staat op mahabharata.nl/lezen/de-leerjaren/gandiva/, met de verhalen, de personages en de plaatsen erbij. Het volgende hoofdstuk, *De brand*, staat op mahabharata.nl/lezen/de-leerjaren/de-brand/. Het hele boek is als PDF en EPUB te downloaden op mahabharata.nl/lezen/de-leerjaren/.
Nederlandse tekst © 2026 Jan de Vries; werkeditie, niet in de handel.